

**Sag C-497/19****Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

26. juni 2019

**Forelæggende ret:**

Audiencia Provincial de Zaragoza (Spanien)

**Afgørelse af:**

14. juni 2019

**Sagsøger:**

Ibercaja Banco, S.A.

**Sagsøgt:**

SO

TP

**Hovedsagens genstand**

Appel af kendelse afsagt i procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom, hvorved fuldbyrdelsen indstilles, idet et vilkår om førtidig ophævelse i en aftale om lån med pant i fast ejendom indgået mellem parterne anses for at være urimeligt.

**Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen**

Den forelæggende ret stiller tre præjudicielle spørgsmål. Ved det første præjudicielle spørgsmål ønskes det afklaret, om det er i overensstemmelse med EU-retten, når det af en national lovgivning følger, at såfremt den kompetente ret ikke på det tidspunkt, hvor der anordnes fuldbyrdelse, ex officio har fundet, at der foreligger et urimeligt kontraktvilkår, kan denne ikke ex officio foretage en fornyet undersøgelse af dette vilkår, selv om der ved den indledningsvis udførte kontrol intet blev anført vedrørende gyldigheden af de undersøgte vilkår. [org. s. 2]

Ved det andet præjudicielle spørgsmål ønskes det oplyst, om rekviritus, hvis vedkommende ikke rejser indsigelse om, at kontraktvilkårene er urimelige, under den ved lov fastsatte procedure herfor, når denne indsigelsessag er afgjort, kan indlede en ny procedure, selv om der hverken foreligger nye faktiske eller retlige oplysninger.

Med det tredje præjudicielle spørgsmål ønskes det oplyst, om retten – hvis det andet spørgsmål besvares benægtende, fordi der antages at være indtrådt en præklusionsvirkning, som er til hinder for, at debitor på ny rejser spørgsmålet om, hvorvidt kontraktvilkårene er urimelige – ex officio kan foretage en sådan kontrol.

### **Præjudicielle spørgsmål**

- 1) Er en national lovgivning, hvoraf det følger, at såfremt et bestemt urimeligt kontraktvilkår har været underkastet den indledende domstolsprøvelse ex officio ved anordningen af fuldbyrdelse, er denne prøvelse til hinder for, at den samme ret efterfølgende ex officio efterprøver det pågældende kontraktvilkår, når de faktiske og retlige oplysninger forelå allerede fra begyndelsen, selv om der intet er anført vedrørende gyldigheden af kontraktvilkårene i hverken konklusionen eller begrundelsen vedrørende denne indledende prøvelse, i overensstemmelse med EU-retten?
- 2) Dernæst opstår spørgsmålet, om rekviritus, når de faktiske og retlige oplysninger, som afgør, om et vilkår i en forbrugeraftale, er urimeligt, allerede foreligger, ikke rejser indsigelse mod vilkåret under en indsigelsesprocedure som fastsat i loven, efter afgørelsen af denne sag kan indlede en ny procedure, hvorunder det undersøges, om en eller flere andre kontraktvilkår er urimelige, når den pågældende havde mulighed for at rejse indsigelse mod disse under den almindelige procedure i henhold til loven? Det ønskes nærmere bestemt oplyst, om der indtræder en præklusionsvirkning, som er til hinder for, at forbrugeren under samme fuldbyrdelsessøgsmål eller i et efterfølgende anerkendelsessøgsmål på ny rejser spørgsmålet om, hvorvidt et andet kontraktvilkår er urimeligt?
- 3) Det tredje spørgsmål vedrører det tilfælde, at det anses for at være i overensstemmelse med EU-retten, at parten ikke kan indlede en anden eller yderligere indsigelsesprocedure med henblik på at gøre gældende, at et vilkår, som parten tidligere har kunnet rejse indsigelse mod, fordi de nødvendige faktiske og retlige oplysninger allerede var fastlagt, er urimeligt, idet det ønskes oplyst, om denne omstændighed kan tjene som grundlag for, at retten – som har fået kendskab til vilkårets urimelige karakter – kan udøve sin kontrolbeføjelse ex officio?

### **Anførte EU-retlige bestemmelser**

*Den Europæiske Unions Domstols praksis*

Dom af 26. januar 2017, Banco Primus, (C-421/14, EU:C:2017:60), præmis 51 og 52.

**[Org. s. 3]**

Dom af 14. marts 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164).

Dom af 29. oktober 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731), præmis 37, 38 og 39.

**Anførte nationale bestemmelser**

*Nationale retsforskrifter*

Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (lov nr. 1/2000 om den civile retspleje) af 7. januar 2000, navnlig artikel 136 og 222, artikel 447, stk. 2, artikel 517, artikel 552, stk. 1, og artikel 557, 571 og 695.

Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (lov nr. 1/2013 om forbedring af beskyttelsen af pantebrevsdebitorer, gældsomlægning og almene lejeboliger) af 14. maj 2013.

Código Civil (civillovbogen), navnlig artikel 1129.

*National retspraksis*

Tribunal Supremos (øverste domstol) dom nr. 461/2014 (ECLI: ES:TS:2014:4617)

Tribunal Supremos (øverste domstol) dom nr. 4972/2014 (ECLI:ES:TS:2014:4972)

Tribunal Supremos (øverste domstol) dom nr. 3373/2017 (ECLI: ES:TS:2017:3373)

Tribunal Supremos (øverste domstol) dom nr. 3553/2018 (ECLI:ES:TS:2018:3734)

Tribunal Supremos (øverste domstol) dom nr. 3734/2018 (ECLI:ES:TS:2018:3734)

Tribunal Supremos (øverste domstol) dom nr. 5618/2015 (ECLI:ES:TS:2015:5618)

**Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne**

- 1 IBERCAJA BANCO, S.A. indledte en procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom i forhold til TP og SO, hvorunder den kompetente ret i første

instans i Zaragoza afsagde kendelse, hvorved den ex officio fastslog, at et vilkår om førtidig ophævelse i den låneaftale, som var genstand for fuldbyrdelse, var ugyldigt med den begrundelse, at det var urimeligt, og bestemte, at fuldbyrdelsen skulle indstilles. Sagsøgeren appellerede denne kendelse, og modparten, som blev tilstillet kopi af appellen, rejste indsigelse. Sagsakterne blev overgivet til den forelæggende ret, Audiencia Provincial de Zaragoza (den regionale domstol i Zaragoza).

- 2 Sagens forhistorie går tilbage til den anmodning om fuldbyrdelse i henhold til den særlige procedure for realisering af pant i fast ejendom, som Ibercaja Banco, S.A. indgav den 27. maj 2015 mod ægtefællerne TP og SO på grundlag af et lån med pant i fast ejendom, som var blevet ydet den 30. juni 2005. Lånebeløbet var 240 000 EUR, og pantet blev stiftet i en boligejendom og en [org. s. 4] parkeringsplads. Lånet skulle udløbe den 30. juni 2040 og afdrages ved 420 månedlige ydelser, hvoraf 9 var skyldige.

Lånet blev fornyet den 26. september 2012, hvorved løbetiden for lånet inklusive renter blev forlænget til den 30. juni 2043, idet de øvrige betingelser blev opretholdt. I låneaftalens vilkår 6a med overskriften »Kreditinstituttets førtidige ophævelse« var det fastsat, i hvilke tilfælde låntager ville miste fordelen af den fastsatte frist for tilbagebetaling af hovedstolen, og banken ville kunne kræve øjeblikkelig tilbagebetaling af det fulde beløb, idet et af disse tilfælde var »manglende betaling af et hvilket som helst forfaldent rente- eller afdragsbeløb«.

- 3 Ved kendelse af 15. juni 2015 blev fuldbyrdelsen anordnet. I denne kendelse var intet kontraktvilkår fundet urimeligt, og der var intet anført herom. Anordningen om fuldbyrdelse vedrørte et beløb på 213 988,74 EUR i hovedstol og 63 000 EUR i renter og omkostninger. Der blev ikke fastsat morarenter.
- 4 Efter at der var fremsendt betalingspåkrav, rejste debitorerne den 2. september 2015 indsigelse, idet de gjorde gældende, at der forelå urimelige kontraktvilkår som følge af i) kommissionerne for håndtering af inddrivelse og ubetalte beløb, ii) morarenterne, som de anså for urimelige, iii) den hæftelse med hele formuen, som debitor var pålagt i lånedokumenterne, iv) afkaldet på overdragelse af rettigheder, v) den rækkefølge, hvori de betalte beløb skulle henføres til de forskellige tilgodehavender, vi) forbuddet mod udleje, afhændelse eller behæftelse og vii) overtagelsen af omkostninger.

Denne indsigelse blev forkastet ved rettens kendelse af 5. november 2015, som blev ophævet ved den forelæggende rets kendelse af 11. marts 2016, afsagt udelukkende med henblik på at erklære de aftalte morarenter ugyldige med den begrundelse, at de var urimelige.

- 5 Ved afgørelse af 18. maj 2017 anordnede retten i første instans en høring af parterne vedrørende to spørgsmål: muligheden for at anse vilkåret om førtidig ophævelse for urimeligt, og muligheden for at udsætte sagen, indtil Domstolen

havde truffet afgørelse om det præjudicielle spørgsmål, som var forelagt af Tribunal Supremo (øverste domstol, Spanien) ved afgørelse af 8. februar 2017.

- 6 Efter at have hørt parternes argumenter blev der ved kendelse af 15. juni 2017 truffet afgørelse om det andet af disse spørgsmål, nemlig spørgsmålet vedrørende udsættelse, uden at spørgsmålet om den eventuelle urimelige karakter af den førtidige ophævelse blev behandlet. Denne udsættelse blev ved den forelæggende rets kendelse af 20. november 2017 erklæret uden virkning.
- 7 Ved skrivelse fremsendt den 22. februar 2018 blev der på ny anmodet om, at fuldbyrdelsen blev indstillet under henvisning til ugyldigheden af vilkåret om førtidig ophævelse, og subsidiært om udsættelse af sagen, og ved kendelse af 3. september 2018 blev det bestemt, at fuldbyrdelsen skulle indstilles, idet vilkåret om førtidig ophævelse måtte anses for at være urimeligt. Det er denne kendelse, der er iværksat appel af, og som den præjudicielle forelæggelse vedrører.

[Org. s. 5]

#### **De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter**

- 8 Parternes argumenter fremgår af punkt 1, 2 og 4 ovenfor.

#### **Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen**

- 9 Det væsentligste udestående problem inden for civilprocessen i Spanien hvad angår forbrugerbeskyttelse er indvirkningen af de nye proceduremæssige kriterier, som kan udledes af Domstolens praksis vedrørende retskraft.

Den pligt i procesledelsen, som domstolene er pålagt til ex officio at søge og annullere urimelige kontraktvilkår, har formet princippet om retskraft. Ved bestemmelsen af retskraftens grænser og effektivitet med hensyn til forbrugerbeskyttelse skal de nationale domstole i praksis forholde sig til relevante tvivlsspørgsmål som følge af retskraftens upræcise karakter. Det er navnlig ikke afklaret, om der i fuldbyrdelsessøgsmål indtræder en procesafsluttende virkning i forhold til muligheden for at undersøge, om kontraktvilkår i forbrugeraftaler er gyldige.

- 10 I spansk procesret er der i Ley de Enjuiciamiento Civil (lov om den civile retspleje, herefter »LEC«) to store kategorier af civile søgsmål: anerkendelsessøgsmål og fuldbyrdelsessøgsmål.

Anerkendelsessøgsmålet er en sag om realiteten, der anvendes som almindeligt retsmiddel i forholdet mellem private, hvorunder der anmodes om retsbeskyttelse af en ret, som den sagsøgte ikke har anerkendt eller har gjort indgreb i, og om en endelig afgørelse, idet det ikke efterfølgende er muligt ved senere lejligheder at få

en domstols behandling af det samme spørgsmål eller opnå samme beskyttelse på grundlag af samme søgsmålsgrund (LEC's artikel 222).

Ved siden af denne kategori findes samtidig fuldbyrdelsessøgsmålet, som er kendetegnet ved, at det ikke forudsætter en forudgående fastlæggelse af rettigheder. Med dette indledes de egentlige nødvendige skridt med henblik på opfyldelse af en ret. Betingelsen for at få direkte adgang til et sådant fuldbyrdelsessøgsmål er, at den rettighed, som gøres gældende, er anerkendt ved en adkomst eller et dokument, som ifølge lov har denne virkning. Listen over eksekutionsgrundlag findes i LEC's artikel 517, der på samlet vis regulerer de såkaldte processuelle eksekutionsgrundlag (heriblandt navnlig dommen, som afslutter anerkendelsessøgsmålet) og de aftaleretlige eksekutionsgrundlag. Sidstnævnte har oprindelse uden for retssagen og er kontrakter, hvoraf følger en pligt for debitor til at erlægge kreditor en pengeydelse, som er forfalden, eksigibel og præcist angivet med bogstaver eller tal (LEC's artikel 571). Grunden til, at lovgiver i de tilfælde, som er reguleret i denne artikel, har givet mulighed for direkte adgang til et fuldbyrdelsessøgsmål og gå uden om et anerkendelsessøgsmål, hvori den pågældendes ret fastslås, er, at anerkendelsen af gælden sker ved en række retlige garantier, som gør det muligt at antage, at gælden faktisk består.

#### [Org. s. 6]

- 11 Det skal præciseres, at det ikke kun er det, der er afgjort i en sag om realiteten, der har retskraft, men også det, som sagsøgeren kunne have gjort gældende som søgsmålsgrund i den af ham anlagte sag, eller det, som sagsøgte kunne have gjort gældende som indsigelse, men som ikke blev gjort gældende, dvs. præklusionsvirkningen.

Præklusion kaldes ofte »egentlig retskraft«, eftersom den også bevirker en lukning eller afslutning af sagen såvel som af proceskravet. Retskraft er nært forbundet med værdien af retssikkerheden, men det er præklusion også, idet lovgiver har søgt at undgå en endeløs række af sager om den samme rettighed.

Præklusion kan ligesom retskraft anskues som et formelt aspekt i form af en virkning i selve sagen eller i materiel forstand som en virkning på krav og indsigelser. Som en formel virkning vil den være til hinder for, at en part inden for den samme sag udnytter en procesbeføjelse, som denne part havde lejlighed til at udnytte på det rette tidspunkt under sagen uden at gøre det (LEC's artikel 136), og som en materiel virkning vil den være til hinder for, at parten i en anden sag gør et krav gældende, som er baseret på en søgsmålsgrund eller en indsigelse, som parten kunne have gjort gældende i den første sag (LEC's artikel 222).

- 12 Spansk ret giver debitor mulighed for at indlede en procedure, hvorunder der foretages en retslig undersøgelse af et begrænset område vedrørende indsigelse mod fuldbyrdelse. Forud for lov nr. 1/2013 om forbedring af beskyttelsen af pantebrevsdebitorer, gældsoplægning og almene lejeboliger af 14. maj 2013 blev

spørgsmål vedrørende gyldigheden af forpligtelsen henskudt til et eventuelt anerkendelsessøgsmål, som skulle anlægges af debitor. Denne lov indførte mulighed for at rejse indsigelse mod urimelige kontraktvilkår både under et almindeligt fuldbyrdelsessøgsmål (LEC's artikel 557, stk. 1, nr. 7) og under den særlige procedure for realisering af pant i fast ejendom (LEC's artikel 695, stk. 1, nr. 4). Det blev ikke alene gjort muligt at rejse indsigelse med henblik på at gøre gældende, at standardkontraktvilkår i forbrugeraftaler er urimelige og dermed ugyldige, men domstolene blev også pålagt en pligt til ex officio, og indledningsvis, at prøve, om der eventuelt foreligger urimelige kontraktvilkår i forbindelse med denne aftaleindgåelse (LEC's artikel 552, stk. 1, nr. 2).

Både en indsigelse om urimelige kontraktvilkår rejst på begæring af debitor og den indledende prøvelse ex officio som fastsat i loven tager sigte på de kontraktvilkår, på hvilke anordningen af fuldbyrdelse eller gældens størrelse kan støttes.

- 13 I forhold til LEC var retskraften af den retsafgørelse, som træffes vedrørende en indsigelse i et fuldbyrdelsessøgsmål, omtvistet. Det kriterium, som Tribunal Supremo (øverste domstol) har anvendt vedrørende retskraft i fuldbyrdelsessøgsmål, er generelt, at retskraft anses for at være indtrådt i forhold til de indsigelsesgrunde, som faktisk er gjort gældende, og som er behandlet af domstolen; de forhold, der allerede er afgjort i en indsigelsesprocedure under en fuldbyrdelsessag, har retskraft også i forhold til de indsigelsesgrunde, som kunne have været rejst, men som ikke blev det. Der er tale [org. s. 7] om præklusionsvirkningen: Det, som kunne have været gjort gældende, blev ikke gjort gældende, og debitor kan således ikke senere anlægge et anerkendelsessøgsmål, hvorunder det fastslås, at en sådan indsigelsesgrund foreligger. Det er denne praksis, som er fulgt i sager vedrørende fuldbyrdelsessøgsmål i Tribunal Supremos (den øverste domstol) domme i sag nr. 4617/2014 og nr. 4972/2014.

Denne retspraksis har Tribunal Supremo (øverste domstol) overført til sager om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler. I denne forbindelse kan nævnes denne domstols domme i sag nr. 3373/2017, nr. 3553/2018 og nr. 3734/2018.

- 14 Problemstillingen opstår i forbindelse med muligheden for at overføre denne retspraksis eller gøre den forenelig med de krav vedrørende debtors/forbrugerens ret til kontradiktion, som følger af Domstolens praksis.

Den mest relevante af Domstolens domme må antages at være dommen af 26. januar 2017 i sagen Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60). I denne dom tages der stilling til problemstillingen vedrørende retskraft og forbrugerbeskyttelse, og det fastslås, at denne beskyttelse ikke kan anses for at være ubegrænset, og at den må vige for et universelt princip om sammenhæng i retsordenen, dvs. retssikkerhedsprincippet.

I denne dom anføres det desuden, at definitionen af retskraft henlægges til national ret. Som følge heraf skal de betingelser, som den spanske Tribunal Supremo (øverste domstol) har fastlagt, overholdes, og dens generelle praksis, som den synes at have udvidet til at omfatte forbrugerbeskyttelse, anvendes. Det vil indebære, at såfremt denne forudgående prøvelse ved den ret, som træffer afgørelse i fuldbyrdelsessøgsmålet, foreligger, uden at dette dog på nogen måde formelt er tilkendegivet, eller idet alene den eventuelt urimelige karakter af en konkret indsigelsesgrund er gjort gældende, og hvis samme indsigelsesgrund ikke er blevet rejst vedrørende et eller flere urimelige kontraktvilkår i en eventuel indsigelsesprocedure indledt af debitor, vil der skabes retskraft eller indtræde en procesafsluttende virkning for proceduren, præklusion, eller parten vil fortabe muligheden for at udnytte sin procesbeføjelse til at indbringe spørgsmålet om et kontraktvilkårs urimelige karakter for en domstol, når indsigelsesfristen er udløbet, både under samme fuldbyrdelsessag – efter indsigelsen – og i et fremtidigt anerkendelsessøgsmål.

Denne dom henviser imidlertid ikke blot til national ret med henblik på definitionen af retskraft, men opstiller ligeledes en række betingelser og begrænsninger, navnlig i præmis 51 og 52. I præmis 51 fastslås, at »de betingelser, der fastsættes i de nationale lovgivninger, som artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 henviser til, ikke må skade indholdet af den ret, som forbrugerne har i henhold til denne bestemmelse, hvorefter de ikke er bundet af et vilkår, der vurderes at være urimeligt«, og i præmis 52, at »[i] det tilfælde, hvor en national ret i forbindelse med en tidligere undersøgelse af en omtvistet kontrakt, der har ført til vedtagelsen af en afgørelse, der har fået retskraft, har begrænset sig til af egen drift at undersøge et eller bestemte vilkår i kontrakten i lyset af direktiv 93/13, pålægger direktivet **[org. s. 8]** en national ret som den i hovedsagen omhandlede – hvortil forbrugeren forskriftsmæssigt har indbragt sagen og har rejst indsigelse herom som et led heri – på begæring af parterne eller af egen drift, når den råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige til dette formål, at efterprøve, om de øvrige vilkår i den nævnte kontrakt eventuelt er urimelige. I mangel af en sådan kontrol ville beskyttelsen af forbrugeren være mangelfuld og utilstrækkelig og hverken udgøre et egnet eller et effektivt middel til at bringe anvendelsen af denne type vilkår til ophør, i modsætning til, hvad der er fastsat i artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13«.

I henhold til national ret er retten imidlertid som anført forpligtet til at undersøge alle kontraktvilkårene, også selv om det alene er bedømmelsen vedrørende de vilkår, der kan anses for at være urimelige, som tilkendegives. I henhold til LEC's artikel 552, stk. 1, skal eksekutionsgrundlaget undersøges i sin helhed; selv om der alene indledes en kontradiktorisk procedure vedrørende de vilkår, som efter rettens opfattelse eventuelt er urimelige, indebærer udøvelsen af denne kontrol, at de øvrige kontraktvilkårs gyldighed vurderes.

- 15 Med henblik på den rette forståelse af rækkevidden af de tvivlsspørgsmål, som søges afklaret med anmodningen om præjudiciel afgørelse, skal der henvises til de domme afsagt af Domstolen, som for det første tager stilling til, om vilkåret om



førtidig ophævelse er urimeligt, og for det andet bestemmer retskraften i forbindelse med krav fra debtors side, som er støttet på den urimelige karakter af et kontraktvilkår, i dette tilfælde i låneaftaler.

Hvad angår det første aspekt kan det generelt anføres, at vilkåret om førtidig ophævelse ikke i sig selv er urimeligt. I den spanske retsorden medfører dette institut, som er reguleret i artikel 1129 i Código Civil (civillovbogen), at fordelen ved den frist, som parterne – i tilfælde af lån – har kunnet fastsætte for tilbagebetaling af beløbet, fortabes. I nævnte bestemmelse er tabet af denne fordel knyttet til det forhold, at debitor mister sin oprindelige solvens, hvorved der kan opstå rimelig tvivl for kreditor om debtors evne til indfrielse i fremtiden. Det skal præciseres, at private som følge af deres ret til selv at regulere deres indbyrdes forhold kan tilføje andre grunde end de lovbestemte vedrørende debtors misligholdelse, som f.eks. for så vidt angår lån rettidig betaling af afdrag og ordinære renter.

- 16 Domstolen har fastlagt de retlige omstændigheder, som afgør, om et vilkår om ophævelse er urimeligt, i dommen af 14. marts 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), hvori det navnlig i præmis 73 klart defineres, hvornår sådanne vilkår er urimelige.

Tribunal Supremo (øverste domstol) har også afgrænset rækkevidden af et vilkårs urimelige karakter i dom nr. 5618/2015.

**[Org. s. 9]**

- 17 Hvad angår det andet af de nævnte aspekter har Domstolen fremhævet betydningen af retskraft i retssager, idet de trufne afgørelser skal være uforanderlige for at overholde retssikkerhedsprincippet. Retskraft er tæt forbundet med præklusion, som indebærer, at når fristen for at foretage en proceshandling er udløbet, mister parten muligheden for at foretage den.

Det er i Domstolens praksis anerkendt, at EU-retten tillader præklusion i denne forstand, herunder navnlig i dom af 29. oktober 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731) vedrørende den overgangsordning, som blev indført ved nævnte nationale lov nr. 1/2013 om forbedring af beskyttelsen af pantebrevsdebitorer, gældsoplægning og almene lejeboliger, der med henblik på at leve op til Domstolens praksis indførte mulighed for debitor/forbrugeren for i forbindelse med realisering af pant i fast ejendom at rejse indsigelse mod den urimelige karakter af visse af vilkårene, og hvor denne lovs overgangsbestemmelser i forhold til de tilfælde, hvor den ordinære indsigelsesfrist var udløbet, indrømmede en ekstraordinær frist på en måned for på ny at rejse indsigelse på grundlag af eksistensen af urimelige kontraktvilkår. Domstolen var af den opfattelse, at dette processuelle redskab – den frist, der blev betegnet som ekstraordinær – ikke var i overensstemmelse med EU-retten. Domstolens begrundelse er følgende:

»Inden lov nr. 1/2013's ikrafttræden indeholdt nævnte forkyndelse imidlertid ingen oplysninger om de nævnte forbrugeres ret til at fremsætte indsigelse mod

fuldbyrdelsen under påberåbelse af, at et kontraktvilkår, der udgør grundlaget for fuldbyrdelsesdokumentet, er urimeligt, idet der først ved lov nr. 1/2013 blev indført en sådan mulighed i artikel 557, stk. 1, nr. 7, i den civile retsplejelov.

Under disse omstændigheder kunne forbrugerne – navnlig henset til kontradiktionsprincippet, retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning – ikke med rimelighed antages at forvente, at de har fået en ny mulighed for at fremsætte indsigelse, eftersom de ikke blev informeret herom efter den samme procedure, som den, hvormed de havde modtaget de oprindelige oplysninger.

Det skal følgelig bemærkes, at for så vidt som den omtvistede overgangsbestemmelse fastsætter, at den præklusiv frist begynder at løbe i det foreliggende tilfælde, uden at de berørte forbrugere personligt informeres om muligheden for at påberåbe sig en ny indsigelsesgrund inden for rammerne af en fuldbyrdelsesprocedure, der allerede er indledt inden den nævnte lovs ikrafttræden, er denne overgangsbestemmelse ikke af en sådan art, at den kan sikre den fulde udnyttelse af denne frist, og således den effektive udøvelse af den nye ret, der er blevet givet ved den omhandlede lovændring.«

Denne retspraksis kan imidlertid kun forstås i lyset af den omstændighed, at Domstolen selv har tilladt præklusive frister. Det skal bemærkes, at der i samme doms præmis 27 og 28 henvises til de principper, der [org. s. 10] ligger til grund for den nationale retspleje, nemlig kontradiktionsprincippet, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling. Det fremgår nærmere bestemt af Domstolens praksis, at selv om den fandt, at overgangsordningen i henhold til lov nr. 1/2013 ikke ydede garanti for kontradiktionsprincippet, skyldes dette, at det antages, at der foreligger præklusive frister, der er i overensstemmelse med EU-retten, som udtryk for et processuelt mindstekrav og af hensyn til retssikkerhedsprincippet.

- 18 Under disse omstændigheder opstår der tvivl om, hvordan disse principper skal koordineres med de forskellige domme, som Domstolen selv har afsagt, praksis fra Tribunal Supremo (øverste domstol) og national lovgivning.

Med henblik på at skabe overensstemmelse med Domstolens praksis blev der i den nationale retsplejelov indført en prøvelse af, om der foreligger urimelige kontraktvilkår, både i almindelige fuldbyrdelsessøgsmål og i sager om realisering af pant i fast ejendom. Den første prøvelse er en prøvelse ex officio, som skal foretages af retten selv, inden fuldbyrdelsesproceduren indledes, og før fuldbyrdelse anordnes. Særkendet ved denne prøvelse er, at den indebærer en betinget og negativ bedømmelse. Der træffes ikke afgørelse om kontraktvilkårenes gyldighed, men alene om deres ugyldighed. Der er ikke tale om en positiv, men om en negativ bedømmelse af vilkårenes gyldighed. Som følge af prøvelsen af det aftaleretlige eksekutionsgrundlag tages alene vilkår, som retten finder urimelige, i betragtning, og i forhold til disse indledes en kontradiktorisk procedure, som fører til en afgørelse vedrørende deres gyldighed.

Hvad angår de øvrige vilkår vil der ikke, når de har været underkastet den gyldighedsprøvelse, som foretages af den ret, der træffer afgørelse i fuldbyrdelsessagen, foreligge nogen begrundelse fra denne rets side. Der afgives ikke nogen udtrykkelig erklæring om, at de er gyldige, selv om den indledende prøvelse indebærer en implicit antagelse om, at dette er tilfældet. Dette er forløbet i den procedure med henblik på realisering af pant i fast ejendom, som har givet anledning til denne anmodning om præjudiciel afgørelse.

Det skal gentages, at denne indledende procedure alene indebærer en negativ bedømmelse, hvilket er i overensstemmelse med fuldbyrdelsessøgsmålet, hvorunder der i princippet ikke fastslås rettigheder. Med en negativ bedømmelse står intet i vejen for debtors ret til kontradiktion, og debitor kan således, efter at fuldbyrdelse er anordnet, rejse indsigelse med den begrundelse, at andre vilkår, som ikke udtrykkeligt er blevet bedømt i forbindelse med den indledende prøvelse ex officio, er urimelige.

I forhold til de vilkår, som debitor oprindeligt hævdede var urimelige, må der imidlertid nødvendigvis træffes en afgørelse i et anerkendelsessøgsmål, som enten er negativ, såfremt vilkårene anses for at være urimelige, eller positiv, såfremt det omvendte er tilfældet.

Hvad der i nærværende sammenhæng står klart, er, at sådanne afgørelser, som træffes efter den nødvendige kontradiktion mellem parterne, har retskraft, således at hverken debitor ved at rejse [org. s. 11] indsigelse eller retten ved at udnytte sin beføjelse til en prøvelse ex officio vil kunne kræve en prøvelse af det, som allerede er afgjort i modsat retning.

Tvivlen i den konkrete sag opstår, når den indledende prøvelse ex officio ikke fører til, at retten bestemmer, at der skal anordnes en høring af parterne, fordi den ikke har fundet et eneste kontraktvilkår urimeligt, eller fordi den alene har fundet et bestemt kontraktvilkår urimeligt. Det vil sige, at der anordnes fuldbyrdelse, og der angives ikke nogen positiv eller negativ bedømmelse vedrørende kontraktvilkårenes gyldighed, heller ikke selv om retten har efterprøvet denne gyldighed.

- 19 Som det andet tvivsspørgsmål opstår det problem, om en debitor, som indledningsvis har rejst indsigelse med henvisning til, at bestemte kontraktvilkår er urimelige, efterfølgende – selv om der er indtrådt præklusion vedrørende denne beføjelse – på ny kan rejse en indsigelse vedrørende et vilkår, som denne finder urimeligt, idet denne indsigelse imidlertid ikke blev rejst på det rette tidspunkt under sagen, når henses til, at de faktiske og retlige oplysninger, som afgør, om der var tale om urimelige kontraktvilkår, allerede forelå på det tidspunkt, hvor den første og rettidige indsigelse blev rejst.

Henset til, at præklusion er tilladt i henhold til Domstolens praksis, skal spørgsmålet nærmere bestemt afklare, om effektivitetsprincippet – i et tilfælde, hvor debitor ikke rejser indsigelse i fuldbyrdelsessøgsmålet – medfører, at der

indtræder en procesafsluttende virkning, som forhindrer både debitor og retten, ex officio, i på ny at prøve det, som allerede er prøvet, eller rejse indsigelser, som kunne have været fremsat, men som ikke blev det.

ARBEJDS  
DOKUMENT